

รายงานสรุปการสัมมนาการจัดการความรู้สาขาวิชาศิลปศาสตร์
เรื่อง การวิจัยชุดวิชาเพื่อตอบโจทย์ มคอ.
วันพฤหัสบดีที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559 ณ ห้องประชุม 1608 อาคารบริหาร ส่วนต่อเติมชั้น 6
วิทยากร ผศ.ดร.นลินี ณ นคร อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สำหรับบริบทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชแล้วนั้น การบริหารจัดการชุดวิชาต้องทำงานเป็นทีม โดยมีทั้งคณาจารย์ประจำสาขาวิชา อาจารย์จากสำนักทะเบียนและวัดผล อาจารย์จากสำนักเทคโนโลยีการศึกษา ดังนั้น จึงกลายเป็นที่มาของคำถามที่ว่าอาจารย์ประจำสาขาวิชาจะต้องจัดทำ มคอ. เพียงท่านเดียวหรือไม่ นอกจากนี้แล้ว มคอ.ที่เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองนั้น ซึ่งสำหรับ มสธ.ที่มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนต่างจาก มหาวิทยาลัยอื่นจะต้องดำเนินการอย่างไร บางชุดวิชา ยกตัวอย่างเช่นวิชาไทยศึกษา 10151 ที่มีการจัดการเรียนการสอนทั้งในส่วนของนักศึกษาปกติและโครงการกำนันฯ ดังนั้นชุดวิชานี้ก็น่าจะจัดทำ มคอ.แยกจากกัน เพราะวิธีการสอน รวมถึงการประเมินผลการศึกษามีลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งผลลัพธ์ของ มคอ. บ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการศึกษาให้แก่ นักศึกษา การประเมินเพื่อวัดผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ดังนั้น การออกแบบการเรียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมคอ. จึงเป็นสิ่งสำคัญ

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการวิจัยชุดวิชา เพื่อตอบโจทย์ มคอ. โดย ปัจจัยบริบท ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ การตั้งโจทย์ควรตั้งโจทย์ให้สามารถวัดสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลที่เป็นความจริง ไม่ใช่ความรู้สึก นิยามสิ่งที่จะทำให้เป็นตัวแทนจริง วัดจากคุณลักษณะของสิ่งนั้นที่เกิดขึ้น โดยต้องพยายามหา ข้อเท็จจริงของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามสภาพความเป็นจริง

การตั้งโจทย์เพื่อวัดประสิทธิภาพ ที่วัดตามสภาพความเป็นจริง ไม่ใช่ความรู้สึกนั้น ผู้สอนสามารถตอบ โจทย์ด้วยงานวิจัย ที่เป็นวิจัยเชิงประเมิน ด้วยการออกแบบการดำเนินงานวิจัยที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน ตัวอย่างเห็นได้จากการดำเนินการโครงการกำนันฯ ที่เป็นโครงการร่วมมือระหว่างมสธ.กับกระทรวงมหาดไทย โดยทาง กระทรวงฯ ให้ทุนสนับสนุนส่วนหนึ่ง (ซึ่งอาจไม่ต้องวิจัย) ตัวอย่างเช่น มคอ.ของสาขาวิชาศิลปศาสตร์ที่มีการจัดการ เรียนการสอนในระบบทางไกลควรเป็นอย่างไร ? การทำ มคอ. ของ มสธ.ประสบความสำเร็จ หรือไม่ ? ทำไมนักศึกษา จึงลาออกกลางคัน ? อาจารย์ผู้สอนทำ มคอ. เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เป็นไปตามมาตรฐานแล้วหรือไม่ ? เป็นต้น ในบาง ประเด็นนั้นไม่จำเป็นต้องทำการวิจัยก็ได้ สืบเนื่องจากกระบวนการทวนสอบข้อมูลในแต่ละประเด็นก็สามารถทราบ คำตอบได้

ในประเด็นของการทำการวิจัยเชิงประเมิณนั้น ในปัจจุบันมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือสิ่งที่นักวิจัยต้องการรู้มากกว่ารูปแบบ โดยจะต้องมีโจทย์วิจัยก่อนที่จะเลือกรูปแบบการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นดังกล่าว โดยประเภทของการประเมิน ประกอบด้วย การประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์ การประเมินโดยไม่ยึดวัตถุประสงค์ และอาจแบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน เช่น การประเมินความต้องการที่จำเป็น เป็นต้น ซึ่งก่อนการประเมินสิ่งที่นักวิจัยควรรู้ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จจะอะไรบ้าง? เป้าหมายเพื่อใคร? การบริการอะไรบ้าง? บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องการมีอะไรบ้าง? โดยมีเป้าหมายการประเมิน ได้แก่ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ เพื่อสร้างความรู้ สำหรับในส่วนของการจัดทำโครงการนั้น องค์ประกอบของโครงการประกอบด้วย เป้าหมายของโครงการ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก บุคลากรในโครงการ กิจกรรมที่ทำ และผู้ได้รับผลจากโครงการ

ช่วงแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผู้ร่วมสัมมนา การดำเนินการกำหนดมคอ.ของ สกอ. ไม่ได้คำนึงถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเปิด แม้ว่าจะมีการจัดทำมาตรฐานของหลักสูตรบางหลักสูตรร่วมกันขึ้นมาแล้วก็ตามแต่ส่วนมากจัดทำร่วมกันโดยกลุ่มมหาวิทยาลัยปิด สำหรับในส่วนของหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ยังไม่มีมหาวิทยาลัยใดจัดทำมาตรฐานในส่วนนี้ จึงสามารถดำเนินการในบริบทของมสธ.ได้

ผู้ร่วมสัมมนา ทางหลักสูตรภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยทั่วประเทศไทยได้มีการจัดประชุมเพื่อการจัดทำมาตรฐานหลักสูตรฯ โดยคณะกรรมการจัดงานได้เชิญคณาจารย์แขนงวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มสธ. เข้าร่วมรับฟังด้วย แต่ข้อมูลของการจัดทำมาตรฐานหลักสูตรฯ นั้นไม่มีความสอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยเปิดแต่อย่างใด

ผู้ร่วมสัมมนา ในขณะนี้มีมสธ. ได้กำหนดคุณลักษณะ 7 ด้าน โดยทางสาขาวิชาศิลปศาสตร์ได้มาดำเนินการปรับให้เข้ากับบริบทของสาขาวิชาเหลือ 5 ด้าน แต่ครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน สิ่งหนึ่งที่มีปัญหาคือการวัดคุณธรรม จริยธรรม เนื่องจากสาขาวิชาศิลปศาสตร์จะพบนักศึกษาเฉพาะในช่วงที่ฝึกประสบการณ์ฯ เท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากบางสาขาวิชาที่พบกับนักศึกษาในช่วงการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะด้วย คำถามที่ตามคือ จะวัดว่านักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างไร ควรให้อาจารย์ประเมินนักศึกษา หรือควรให้นักศึกษาประเมินตนเอง

วิทยากร ควรให้นักศึกษาเป็นผู้ประเมินตนเองร่วมด้วย เพื่อป้องกันการที่อาจารย์จะประเมินไปตามความคาดหวังของตนเอง และพยายามใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย สอดคล้องกับบริบทที่อาจารย์พบกับนักศึกษา

ผู้ร่วมสัมมนา การมีคุณธรรมจริยธรรมนั้นมาจากไหน มาจากการเรียนการสอน หรือเป็นสิ่งที่ติดตัวนักศึกษามา หลักสูตรจะวัดสิ่งไหน

วิทยากร ตามความเป็นจริงนั้น เนื่องจากนักศึกษาส่วนมากเป็นผู้ที่ทำงานแล้ว นักศึกษาจึงมีติดตัวมาอยู่แล้ว ซึ่งในประเด็นนี้ก็ต้องมาช่วยกันคิดต่อไปว่า จะวัดได้อย่างไรในส่วนที่นักศึกษาได้จากการเรียนที่มสธ.

ผู้ร่วมสัมมนา นักศึกษาที่ลงทะเบียนซุติวิชาในสาขาไหน สาขาวิชาที่รับผิดชอบซุติวิชานั้นจะต้องเป็นผู้ออกแบบการประเมินมา น่าจะเป็นประโยชน์ ขณะเดียวกันการเป็นมหาวิทยาลัยเปิดนั้น ทางมหาวิทยาลัยจะต้องพยายามยืดหยุ่นตามหลักการประเมินที่สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้แล้วในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการที่อาจารย์เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษา น่าจะวัดจากกลุ่มเด็กอ่อนมากกว่ากลุ่มเด็กเก่ง เนื่องจากกลุ่มเด็กเก่งบางส่วนเป็นกลุ่มที่มีต้นทุนมาอยู่แล้ว

ผู้ร่วมสัมมนา สกอ.แจ้งว่าทุกมหาวิทยาลัยมีอิสระในการทำ มคอ. แต่มสธ.ไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องนี้ แต่พยายามที่จะทำตามมหาวิทยาลัยปิด ซึ่งผู้บริหารของมสธ.น่าจะกลับมาคิดในเรื่องนี้ และพยายามระดมความคิดของคณาจารย์ในแต่ละสาขาวิชา มาจัดทำมคอ.ที่สอดคล้องกับการเป็นมหาวิทยาลัยเปิด โดยพยายามหาจุดเด่นการจัดการเรียนการสอนของมสธ.ออกมา ไม่จำเป็นต้องไปตามระบบมาตรฐานของมหาวิทยาลัยอื่น มสธ. ต้องร่วมแรงร่วมใจกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เป็นมหาวิทยาลัยเปิดขึ้นมาเพื่อยืนยันถึงบริบทความแตกต่างของมหาวิทยาลัยเปิดแห่งเดียวในประเทศไทย

กล่าวโดยสรุป จากการสัมมนาแนวทางการวิจัยซุติวิชาเพื่อตอบโจทย์ มคอ.ในครั้ง นี้ ได้แสดงให้เห็นว่าการไปสู่การกำหนดแนวทางวิจัยได้นั้น ทางสาขาวิชา แขนงวิชา รวมถึงหลักสูตรฯ จะต้องพิจารณาบริบทของการจัดการเรียนการสอนของตนเองอย่างถี่ถ้วน เพื่อนำไปสู่การกำหนดลักษณะของการประเมินที่มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์จริง ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของบริบทเฉพาะของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาลัยเปิดที่มีการจัดการเรียนการสอนในระบบทางไกล เพื่อกำหนดแนวทางในการวิจัยซุติวิชาเพื่อตอบโจทย์มคอ.